

Мерімеріна Інга Олександрівна

аспірантка кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету

«Одеська юридична академія», начальник відділу

Одеської обласної прокуратури

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА ПРИ ВІДСТОРОНЕННІ ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО ВІД ПОСАДИ

Інститут кримінального процесуального примусу є необхідним і соціально-обумовленим засобом виконання державою захисту суспільства від злочинних посягань, забезпечення належного кримінального процесуального провадження, нейтралізації протидії розслідуванню.

Відсторонення від посади є одним із заходів забезпечення кримінального провадження, який може бути здійснено щодо особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину та застосовується виключно на підставі ухвали слідчого судді або суду, і це є головною відмінністю від інших заходів.

Частиною другою вказаної статті передбачено, що відсторонення від посади здійснюється на строк не більше двох місяців. Строк відсторонення від посади може бути продовжено відповідно до вимог статті 158 КПК України [1].

Відсторонення від посади можна визначити як тимчасове, вимушене недопущення особи, яка знаходиться у певних службових відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами чи організаціями, до виконання своїх функціональних обов'язків з підстав і в порядку, передбачених КПК України [2].

Метою відсторонення від посади можна визначити припинення кримінального правопорушення підозрюваного, обвинуваченого, а також припинення його протиправної поведінки [3].

Серед підстав застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження є правові та фактичні, які у сукупності забезпечують законність обмеження права у такий спосіб.

Ухвала слідчого судді під час досудового розслідування та ухвала суду у судовому провадженні є правовими підставами застосування цього заходу.

Фактичними підставами застосування відсторонення від посади є наявність достатніх даних, що дають підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, перебуваючи на посаді, знищить чи підробить речі, документи, які мають суттєве значення для досудового розслідування, незаконними методами впливатиме на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджатиме кримінальному провадженню іншим чином.

Відсторонення від посади під час кримінального провадження слід також відрізняти від позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що є видом покарання і застосовується за вироком суду до осіб, визнаних винними у вчиненні злочину.

Порядок відсторонення від посади включає такі етапи:

- складання клопотання про відсторонення від посади;
- погодження клопотання слідчого із прокурором, якщо воно складено слідчим;
- звернення слідчого, прокурора з клопотанням про відсторонення від посади до слідчого судді;
- розгляд слідчим суддею, судом клопотання про відсторонення від посади;
- постановлення ухвали слідчого судді, суду та скерування її до виконання.

Клопотання слід розглядати як письмове звернення прокурора або слідчого за погодженням з прокурором до слідчого судді (суду) з проханням вирішити питання про відсторонення особи від посади під час кримінального провадження.

Ініціювання відсторонення підозрюваного від посади може здійснюватися прокурором до слідчого судді самостійно. У разі якщо слідчий звертається з клопотання, він обов'язково повинен його погодити з прокурором.

У випадку коли до суду надійшло клопотання, яке не погоджувалось з прокурором або з якого не зрозуміло, який саме прокурор його погодив слідчий суддя залишає його без розгляду, оскільки такий документ не відповідає вимогам та не має юридичної сили.

Прокурор під час складання клопотання або ж при погодженні клопотання слідчого повинен звернути увагу на наявність у матеріалах кримінального провадження підстав вважати, що існує обґрунтована підозра щодо вчинення злочину та повідомлення особі про підозру у його вчиненні; що проведення досудового розслідування виправдовує необхідність такого втручання у права і свободи особи, про який ідеться у відповідному клопотанні, тобто, що підозрюваний, обвинувачений, перебуваючи на посаді, використав своє службове становище для сприяння вчиненню кримінального правопорушення, перебуваючи на посаді та використовуючи своє службове становище, може продовжувати злочинну діяльність, знищити чи підробити речі і документи, які можуть мати суттєве значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливатиме на свідків та інших учасників кримінального провадження, протиправно перешкоджатиме кримінальному провадженню іншим чином.

На відміну від порядку застосування такого засобу забезпечення кримінального провадження як відсторонення особи від посади, ініціатором клопотання про продовження його строку може бути лише прокурор.

Слід зазначити, що порядок його розгляду слідчим суддею, судом такий, як і порядок розгляду клопотання про відсторонення від посади. Разом з тим, у клопотанні зазначається про те, що продовжують існувати обставини, які дають підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають суттєве значення для досудового розслідування, незаконними способами впливатиме на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджатиме кримінальному провадженню іншим чином.

Обґрунтування клопотання прокурора про продовження строку відсторонення від посади є ширшим, ніж предмет обґрунтування рішення про

застосування цього заходу тому, що доведення факту, що обставини, які стали підставою для відсторонення від посади, продовжують існувати. При цьому, прокурор, крім іншого, повинен довести, що сторона обвинувачення не мала можливості забезпечити досягнення цілей, заради яких було здійснено відсторонення від посади, іншими способами протягом дії ухвали суду, що передбачено п. 2 ч.2 ст. 158 КПК України.

Підсумовуючи викладене можливо дійти висновку, що застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження має бути обґрунтованим, у відповідному клопотання зазначаються конкретні обставини, що свідчать про наявність підстав для прийняття рішення про відсторонення від посади. Прокурор у кримінальному провадженні має забезпечити щоб застосування такого запобіжного заходу відбувалось на законних підставах та лише у порядку, який визначено кримінальним процесуальним законодавством, та не допускати обмеження прав особи в цій частині.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Дьомін Ю.М. Відсторонення від посади як один із заходів забезпечення кримінального провадження. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 234.
3. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження»
 № 223-558/0/4-13 від 05.04.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13#Text>